

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

ЗАКАРПАТСЬКІ ФІЛОЛОГІЧНІ СТУДІЇ

Випуск 39
Том 1

Видавничий дім
«Гельветика»
2025

Журнал включено до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») з філологічних наук відповідно до Наказу МОН України від 09.02.2021 № 157 (додаток 4)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Зимомря І. М. – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та практики перекладу, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Голова редакційної ради:

Палінчак М. М. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри міжнародної політики, декан факультету міжнародних економічних відносин, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Члени редколегії:

Бідзіля Ю. М. – доктор наук із соціальних комунікацій, професор, завідувач кафедри журналістики, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Вереш М. Т. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Гвоздяк О. М. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри німецької філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Голик С. В. – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Гжесяк Ян – д-р габ., професор Державної вищої професійної школи в Коніні, Конін, Польща

Девіцька А. І. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії та практики перекладу, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Добровольська О. Я. – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри іноземної філології та перекладу, Національний транспортний університет

Мафтин Н. В. – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української літератури, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Павлак Мірослав – д-р габ., професор, ректор, Державна вища професійна школа в Коніні, Конін, Польща

Печарський А. Я. – доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури ім. акад. М. Возняка, Львівський національний університет імені Івана Франка

Попович Н. М. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри полікультурної освіти та перекладу, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Рогач Л. В. – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Томенчук М. В. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри прикладної лінгвістики, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Фабіан М. П. – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри англійської філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Чендей Н. В. – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Чик Д. Ч. – доктор філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов і методики їх викладання, Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка

**Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet
Вченою радою Державного вищого навчального закладу
«Ужгородський національний університет», протокол № 3 від 18.03.2025 року.**

Реєстрація суб'єкта у сфері друкованих медіа: Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення № 2178 від 27.06.2024 року. Ідентифікатор медіа R30-04729.

Суб'єкт у сфері друкованих медіа: Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет» (вул. Підгірна, 46, м. Ужгород, 88000, e-mail: official@uzhnu.edu.ua, тел. +38(0312) 61-33-21)

Періодичність: шість разів на рік

Мови видання: українська, англійська, польська, словацька, угорська.

*Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International
(Республіка Польща)*

Офіційний сайт видання: www.zfs-journal.uzhnu.uz.ua

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

ISSN 2663-4880 (print)
ISSN 2663-4899 (online)

© Ужгородський національний університет, 2025

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1

УКРАЇНСЬКА МОВА

Азарова Л.Є., Горчинська Л.В., Пустовіт Т.М. ФРАЗЕОЛОГІЗМИ З ОНІМНИМ КОМПОНЕНТОМ БІБЛІЙНОГО ПОХОДЖЕННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ.....	9
Асмаковська Г.Г., Ковальова Г.М. СТИЛІСТИЧНИЙ РЕСУРС ЕПІТЕТА В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ВИРАЗНОСТІ Й ОРИГІНАЛЬНОСТІ МОВЛЕННЯ.....	15
Бичихін А.Є. ПОНЯТТЯ «МОВНА ГРА» У ФІЛОСОФСЬКОМУ ТА ЛІНГВІСТИЧНОМУ ДИСКУРСАХ.....	21
Біленко Т.Г., Катиш Т.В. ТИПИ АБРЕВІАТУР У НАУКОВО-НАВЧАЛЬНИХ ТЕКСТАХ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ЕЛЕКТРОННИХ КОМУНІКАЦІЙ.....	25
Волкова І.В., Масло О.В., Лонська І.О. ЛЕКСИЧНІ ТА СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ПРОФЕСІЙНІЙ КОМУНІКАЦІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ.....	29
Волянчук І.О., Поляк І.П. КОНЦЕПТ «ДУХОВНІСТЬ» І ЗАСОБИ ЙОГО ВЕРБАЛІЗАЦІЇ У ТВОРІ «НОЇВ КОВЧЕГ» ГАЛИНИ ГОРДАСЕВИЧ	33
Гавриш М.М., Гавриш О.О., Андрійко В.І. УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКІ ВІДНОСИНИ У МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ УКРАЇНЦІВ (НА МАТЕРІАЛІ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ).....	38
Гажук-Котик Л.Г., Горбатюк Л.А. ФУНКЦІОНАЛЬНО-СТИЛІСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ФЛОРОЛЕКСЕМ У ТВОРАХ МИРОСЛАВА ДОЧИНЦЯ.....	44
Думчак І.М. РОЛЬ ЄВГЕНА ЖЕЛЕХІВСЬКОГО В КОДИФІКАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОПИСУ ГАЛИЧИННИ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.....	50
Колоїз Ж.В. ВЕРБАЛЬНІ МАРКЕРИ МІЖТЕКСТОВИХ ЗВ'ЯЗКІВ У РОМАНІ ДАРИ КОРНІЙ «ЩОДЕННИК МАВКИ».....	56

РОЗДІЛ 2

ГЕРМАНСЬКІ МОВИ

Білоброва Ю.О., Жарко О.О., Батеньова І.Г. АНГЛІЙСЬКА МОВА ЯК ЗАСІБ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ТУРИСТИЧНІЙ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННІЙ ГАЛУЗІ.....	63
Бречак О.О., Ігнатенко І.П., Лемешко Ж.Л. АНАЛІЗ КРЕАТИВНОЇ МЕТАФОРИ У РАКУРСІ СУЧАСНОЇ ТЕОРІЇ РЕЛЕВАНТНОСТІ.....	69
Воробель М.М., Романчук О.В., Калимон Ю.О., Юрко Н.А. ЛЕКСИКОГРАФІЧНЕ ІНТЕРПРЕТУВАННЯ НІМЕЦЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ-ДЕРИВАТИВ У НАУКОВИХ ПРАЦЯХ С. Н. ДЕНИСЕНКО.....	75
Гоменюк А.В., Саржинська К.О. СОЦІОКУЛЬТУРНА СПЕЦИФІКА ФЕНОМЕНУ <i>SMALL TALK</i> У ФІЛЬМІ <i>“THE KING’S SPEECH”</i>	81
Yeremenko T.Ye., Demchuk A.I., Lukyanchenko I.O. TERMINOLOGICAL THESAURUS AS A MEANS OF OVERCOMING LEXICAL INTERFERENCE IN ENGLISH-LANGUAGE SCIENTIFIC COMMUNICATION.....	87
Zhuk V.A., Kirillova M.D. VERB PREDICATES IN THE SPEECH OF FAMOUS POLITICIANS.....	93
Козак А.В. ОСОБЛИВОСТІ ТА СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ ТА БІЗНЕС-ЗАХОДІВ НА НІМЕЦЬКУ МОВУ.....	97
Kondra O.V. CRITICAL THINKING AND FOREIGN LANGUAGE LEARNING.....	102
Костенко Г.М., Підгорна А.Б., Підгорна Т.Ю. ТЕКСТИ СФЕРИ БЛОКЧЕЙН ТЕХНОЛОГІЙ ЯК НОВИЙ ЗРАЗОК МЕДІАТЕКСТУ.....	107

РОЗДІЛ 3

РОМАНСЬКІ МОВИ

Киречук В.В. ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ ВИЯВУ ДЕЛІКАТНОСТІ НА МАТЕРІАЛІ ТЕКСТУ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ ІСАБЕЛЬ АЛЬЄНДЕ ‘VIOLETA’.....	113
Сорока Ю.В., Михальчук С.О. ЛІНГВІСТИЧНА СПЕЦИФІКА КОМУНІКАЦІЇ В МЕЖАХ ФРАНЦУЗЬКОЇ БЛОГЕР-СФЕРИ (НА ПРИКЛАДІ ІНТЕРНЕТ-ДІЯЛЬНОСТІ LÉNA SITUATIONS).....	118

РОЗДІЛ 4

СЕМІТСЬКІ МОВИ

Москаленко К.В. ДИСКУРС-СТРАТЕГІЯ АРАБСЬКОЇ ВЕРБАЛЬНОЇ НОТИ.....	124
--	-----

РОЗДІЛ 5

ЗАГАЛЬНЕ МОВОЗНАВСТВО

Данилейко О.В. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ПІДҐРУНТЯ ВИВЧЕННЯ МОВИ МИРУ В ПЕРІОД ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ.....	136
Крапива Ю.В. КОМУНІКАТИВНІ ТАКТИКИ УЧАСНИКІВ ВІЦЕПРЕЗИДЕНТСЬКИХ ДЕБАТІВ У СПОЛУЧЕНИХ ШТАТАХ АМЕРИКИ.....	143
Лук'янова А.І. ПОНЯТТЯ 'ІННОВАЦІЯ': НАУКОВИЙ ОБСЯГ І ВАРІАТИВНІСТЬ ІНТЕРПРЕТУВАННЯ.....	148
Шкіль К.П. СЕНСОРНА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ЕМОЦІЙ В НІМЕЦЬКОМОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ (НА МАТЕРІАЛІ ПОЕЗІЇ Г. ГЕЙНЕ).....	153

РОЗДІЛ 6

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

Аліменко О.С., Тогобицька А.І. ПІДХОДИ ДО ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЗАМОВЛЯНЬ, БЛАГОСЛОВЕНЬ І ПРОКЛІОНІВ ЯК ФОЛЬКЛОРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ У КІНОПЕРЕКЛАДІ КОРЕЙСЬКОЮ МОВОЮ.....	163
Бахов І.С., Столяренко О.В., Сідун Л.Ю., Штурба А.О. ВПЛИВ ІНСТРУМЕНТАРІЮ ШІ НА ОСОБЛИВОСТІ УСНОГО ПЕРЕКЛАДУ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	168
Голі-Оглу Т.В., Ромащенко Л.І. ПРАГМАТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ.....	173
Humovska I.M., Ranychok T.Ya. HUMAN AND MACHINE TRANSLATION STRATEGIES: A COMPARATIVE ANALYSIS.....	178
Катрич О.Г. МОВНІ ТРАДИЦІЇ В КИТАЙСЬКІЙ МОВІ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ В УКРАЇНІ.....	185
Киричук Л.М., Пожарська Н.В., Юшак В.М. СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ ЛЕКСИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ПІД ЧАС ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ У ДІЛОВИХ ДОКУМЕНТАХ.....	190

РОЗДІЛ 7

СТРУКТУРНА, ПРИКЛАДНА ТА МАТЕМАТИЧНА ЛІНГВІСТИКА

Радько О.Г. ВНЕСОК ЛЕВА ПОЛЮГИ В РОЗВИТОК АВТОРСЬКОЇ ЛЕКСИКОГРАФІЇ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРЧОСТІ ІВАНА ФРАНКА).....	196
--	-----

РОЗДІЛ 8

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Анісімова Л.В. ОСОБЛИВОСТІ ПОЕТИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ ЛУЇЗИ ГІЛК.....	201
Бортнік Ж.І. ТВОРЧІСТЬ ВІЛЬЯМА ШЕКСПІРА В ТЕАТРАЛЬНИХ КОНКРЕТИЗАЦІЯХ: ВОЄННИЙ КОНТЕКСТ	207
Лазірко Н.О. РОСТИСЛАВ ЄНДИК ПРО АРИСТОКРАТИЗМ ДУХУ ВОЛОДИМИРА ДЕРЖАВИНА.....	213
Хоробчук Ю.В. МІЖПОКОЛІННЄВА СОЛІДАРНІСТЬ ЯК ІМАГОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ ЕЛІЗАБЕТ ГІЛБЕРТ «COMMITTED»).....	218
Shiraliyeva Shahla, Ahmadova Pusta. FORMATION AND DEVELOPMENT OF AZERBAIJAN LITERARY CRITICISM IN THE PRESS.....	224
Шумська І.Б. ТРАВМАТИЧНИЙ ДОСВІД ТА ЙОГО ПОДОЛАННЯ: РЕПОРТАЖ ВІТОЛЬДА ШАБЛОВСЬКОГО «ОПОВІЄСІ З ВОЉУНІА».....	229

РОЗДІЛ 8 ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

УДК 821.111(73)-1.09

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2025.39.1.34>

ОСОБЛИВОСТІ ПОЕТИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ ЛУЇЗИ ГЛІК

THE DISTINCTIVE FEATURES OF LOUISE GLÜCK'S POETRY

Анісімова Л.В.,

orcid.org/0000-0002-9770-3110

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри світової літератури, учений секретар

Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Стаття присвячена вивченню специфіки поетичної творчості відомої американської поетеси Луїзи Елізабет Глік (1943–2023), котра у 2020 році стала лауреаткою Нобелівської премії з літератури за «її безпомилковий поетичний голос, який з суворою красою робить індивідуальне існування універсальним». Мета дослідження полягала у визначенні особливості поетичної творчості Л. Глік, зокрема, у з'ясуванні способів набуття у поезіях авторки індивідуального існування універсального значення. Об'єктом дослідження стали поетичні збірки від «Firstborn» (1968) до «Winter Recipes from the Collective» (2021). Задля поглиблення розуміння процесу її поетичної творчості, роздумів щодо призначення і функції поезії, з'ясування авторських інтенцій тощо, було вивчено прозові тексти авторки зі збірок «Proofs & Theories: essays on poetry» (1994) та «American Originality» (2017). Насамперед проаналізовано використання автобіографічних елементів у поетичній творчості авторки, акцентовано на сповідальному характері її віршів. Для досягнення мети також вирішено низку завдань: окреслено чотири періоди її творчості та надано загальну характеристику поетичних збірок; визначено місце поетичних творів поетеси в контексті розвитку англо-американської «сповідальної поезії» (Р. Лоувелл, В.Д. Снодґрасс, Е. Секстон, С. Плат); виокремлено автобіографічні елементи в її поетичних збірках, вплив травматичного досвіду на творчість; визначено характерні ознаки творів (тематика, проблематика, ключові образи і мотиви тощо); проаналізовано вираження дихотомії індивідуального та універсального у віршах поетеси. Відзначено автобіографічний характер поетичної творчості Л. Глік, використання нею творчого процесу у якості психотерапії для подолання травматичних спогадів минулого. Загалом, ліриці Л. Глік притаманна медитативність оповіді й аналітичність змісту, представлення універсальних законів буття на основі осмислення власного життєвого досвіду.

Ключові слова: сучасна американська поезія, поетична творчість Луїзи Глік, автобіографічність, травматичний досвід, періодизація творчості, стилістичні й тематичні особливості, «сповідальна поезія», прозові поезії, дихотомія «індивідуальне / універсальне».

The article deals with the distinctive features of the poetic works of the renowned American poet Louise Elisabeth Glück (1943–2023), who became a Nobel Prize laureate in literature in 2020 for her «*unmistakable poetic voice that with austere beauty makes individual existence universal*». The aim of the research was to determine the specific distinctive features of Glück's poetry, in particular, to define the ways in which the individual existence attains universal significance in her works. The object of the research was poetry collections from *Firstborn* (1968) to *Winter Recipes from the Collective* (2021). To deepen understanding of the process of her poetic writing, her reflections on the purpose and function of poetry, and the author's intentions, the prose texts from *Proofs & Theories: essays on poetry* (1994) та *American Originality* (2017) were studied. First and foremost, the use of autobiographical elements in Glück's poetry was analyzed, with an emphasis on the confessional nature of her poems. To achieve the aim, several tasks were accomplished: four periods of her creative work were outlined, and general characteristics of her poetry collections were identified; the place of her poetic works in the context of the development of Anglo-American 'confessional poetry' (R. Lowell, W. D. Snodgrass, A. Sexton, S. Plath) was determined; autobiographical elements and the influence of traumatic experiences on her poetry were identified; the distinctive features of poetry (themes, key issues, central images, and motifs) were defined; the expression of the dichotomy between the individual and the universal in the poems was analyzed. Louise Glück's poetry is recognized for its autobiographical elements, as well as for her use of the creative process as a form of psychotherapy to overcome past traumatic experiences. Overall, Glück's lyric poetry is characterized by a meditative narrative style and analytical depth, presenting universal laws of existence through the lens of personal life experience.

Key words: contemporary American poetry, Louise Glück's poetry, traumatic experience, periodization, stylistic and thematic features, autobiographical elements, «confessional poetry», prose poems, dichotomy of the individual and the universal.

Постановка проблеми. Оголошення переможців Нобелівської премії з літератури щороку привертає увагу світової спільноти до постатей письменників з різних країн, чий творчий доробок стає об'єктом дослідження значної кількості літературознавців. Не часто творчість лауреатів була достатньо відомою та популярною поза межами їхніх рідних країн, скажімо, як у випадку з Гунтером Грасом, Бобом Діланом, Кадзуо Ішігуро, Доріс Лессінг чи Тоні Моррісон. Скоріше навпаки – здобуття премії ставало точкою відліку у набутті світової популярності, принаймні у вузькоспеціалізованих академічних колах. Від самого початку вищезгадана премія присуджується за «the most outstanding work of an idealistic tendency». У літературознавчому словнику Дж.Е. Каддон зазначає, що деякі відзнаки мало відповідали такому визначенню та мали яскраво виражене політичне забарвлення. Також робить іронічне припущення, що: «in a lean year, the judges think that it is 'so-and-so's turn' so he or she (it is *nearly always* a man) has better have it, *faute de mieux*. The award is made to an individual, but some awards appear to have been made on the principle that it is time for a particular country to have one (hence political implications)» [4, p. 549].

Лауреатка Нобелівської премії 2020 року – американська поетеса та літературний критик (есеїстка) Луїза Елізабет Глік (Louise Elisabeth Glück) (1943–2023), стала 16-ю жінкою у світі, котрій присудили цю премію в галузі літератури, та 12-ю з-поміж авторів зі США. В інтерв'ю (18 січня 2022 р.) лауреатка поділилася враженнями щодо рішення Нобелівського комітету: «Well, it was completely surreal. I'm sure you can imagine: I mean, a white American lyric poet who doesn't write political poems?» [10], що підтверджує думку Каддона про політичне підґрунтя премії.

Нобелівська премія є найбільшою, але далеко не єдиною відзнакою у тривалому творчому житті Л. Глік, яка вважається «a major voice in contemporary American poetry» [11, p. 2]: була поетом-лауреатом Сполучених Штатів (2003–2004), отримала Пулітцерівську премію за збірку «The Wild Iris» у 1993 р. та десятки інших престижних нагород. Визнання значущості творчості авторки для розвитку літератури США також підтверджено вміщенням її поезій до низки впливових антологій. За понад п'ять десятиліть літературної діяльності Л. Глік опублікувала значний масив різножанрових праць – 13 збірок поезій, 2 поеми, 2 збірки есе літературознавчого характеру та одну новелу – «Marigold and Rose» (2022). Окремими виданнями вийшли збірки раніше опублікованих

поезій – «The First Four Books of Poems» (1995) та «Poems 1968–2012» (2013).

Згідно з дефініцією Нобелівського комітету, Л. Глік здобула премію за її «unmistakable poetic voice that with austere beauty makes individual existence universal» [15]. У своїй промові лауреатка розповіла про поезію, до яких вона завжди мала тяжіння – «poems of intimate selection or collusion, poems to which the listener or reader makes an essential contribution, as recipient of a confidence or an outcry, sometimes as co-conspirator» [7]. Саме такі вірші, які дозволяють читачам ставати співтворцями значень, вона й писала, спираючись на власний життєвий досвід, сповнений травмами та потрясіннями. Тож видається доречним простежити та виокремити закономірності репрезентації у поезіях авторки приватного та індивідуального досвіду, який зрештою сприймається читачами як узагальнено-універсальне явище, на чому й було наголошено у дефініції Нобелівського комітету.

Аналіз досліджень. Переважна більшість публікацій, присвячених творчості Луїзи Глік, є літературно-критичними нарисами у популярних виданнях, а не академічними працями. Серед останніх варто зазначити ґрунтовну книгу Деніела Морріса (Daniel Morris) «The Poetry of Louise Glück: A Thematic Introduction» (2006), зосереджену на тематичній і стилістичній специфіці творчості поетеси. Видання «On Louise Glück: Change What You See» (2005) за редакцією Джоан Фейт Діль (Joanne Feit Diehl) містить есеї відомих американських поетів та літературознавців, зокрема Сандри М. Гілберт, Алана Вільямсона і Френка Бідарта, про особливості творчості авторки. У праці «Poetic Memory: The Forgotten Self in Plath, Howe, Hinsey, and Glück» (2011) Ута Госманн (Uta Gosmann) на прикладі творчості поетес С. Плат, С. Гоув, Е. Гінсі та Л. Глік розробляє теорію «поетичної пам'яті» як альтернативної неемпіричної моделі суб'єкта в поезії. Найпопулярнішим матеріалом для дослідження окремих аспектів творчого доробку Л. Глік є збірки «The Wild Iris» (1992), «Ararat» (1990) та «Averno» (2006) (наприклад, статті С. Bedient, 1991; W. Werdiningsih, 2010; P. Zazula, 2012; I. Hurst, 2012). Часто творчість поетеси аналізували в розрізі французької феміністичної критики (М.К. Azcu, 2008; D.S. Bonds, 1990; E. Dodd, 1992; A. Koplowitz-Breier, 2018), екофемінізму (М.А. Gordon, 2000), теорії травми, інтертекстуальності та лаканівської психоаналітичної теорії (В. Glaser, 2015; L. Sewell, 2006), семіотики й інтермедіальності (J. Svensson, 2024). В українському літературознавстві праць, присвячених

творчому доробку Л. Глік, вкрай мало. Зі стислим оглядом життя і творчості поетеси можна ознайомитись у публікації Ганни Стембовської «Поетеса як стратегія виживання (Нобелівська премія з літератури 2020 року)» [2] та супровідній статті перекладача «Поетеса травматичного досвіду» Максима Стріхи [1]. Поодинокі вірші перекладено Дариною Гладун, Мартою Госовською, Оленою Гусейною, Лесиком Панасюком, Вікторією Фещук та Іриною Шуваловою. У 2021 р. журнал «Всесвіт» публікує репрезентативну добірку поезій із восьми збірок поетеси (до 1999 року) в перекладі М. Стріхи.

Постановка завдання. Мета статті – визначити особливості поетичної творчості Луїзи Глік, зокрема, з'ясувати способи набуття індивідуальним існуванням універсального значення, навіть попри використання автобіографічних елементів та сповідальний характер її поезій; здійснити спробу періодизації творчості.

Виклад основного матеріалу. Сучасний американський поет і критик Вільям Логан красномовно охарактеризував Л. Глік як «our great poet of annihilation and disgust, our demigoddess of depression» [3], через превалювання в її творчості мотивів втрати, болю, розчарування, зради тощо та використання міфологічних образів. Поетичний голос Глік часто порівнюють із Т.С. Еліотом, особливо у ранніх поезіях, а з Емілі Дікінсон її споріднює строгість форм. Також літературознавці зауважують, що Л. Глік притаманна здатність «to absorb a variety of influences, moving between formalism and experimentalism, in and out of free verse and traditional forms» [17, p. 119].

На думку Л. Глік, незабутній голос поета, хоч і не має жодного впливу на фізичний світ, «profoundly alters human experience of that universe, as well as of the world of relations, the solitude of the apparently marginal soul» [8]. Поетесу непокоїло те, що сучасна культура є «almost fascistic in its enforcement of optimism» [6]. Водночас, за її спостереженнями, суспільство любить бути свідками й учасниками таких сучасних «ордалій» як культ здоров'я (фізичного та психічного) і так званої «pornography of scars» [6] – демонстрація власних страждань авторами величезної кількості літературних творів (мемуарів, романів, поезій).

«Сповідальна поезія». Важко заперечити той факт, що більшість ліричних поезій є, за своєю суттю, «сповідальними» та вербалізують почуття, світогляд та переконання поета, проте термін «сповідальна поезія» (*confessional poetry*) вживається в літературознавстві для позначення творчості конкретних англо-американських поетів,

які творили наприкінці 50-х та протягом 60-х років XX століття. Найвідомішими з них є Роберт Лоуелл (Robert Lowell), В.Д. Снодграсс (W.D. Snodgrass), Енн Секстон (Anne Sexton) та Сильвія Плат (Sylvia Plath). Через те, що Л. Глік розпочала своє публічне літературне життя наприкінці зазначеного періоду, видавши першу збірку «Firstborn» у 1968 році, а також через автобіографічність, відвертість та похмуру тональність віршів, її часто зараховували до представників «сповідальної поезії». До слова, цим поняттям свого часу маркували ледь не всіх молодих американських поетів повоєнних років, які зображали власний життєвий досвід.

За Мішелем Фуко, сповідь є ритуалом дискурсу, у якому мовленнєвий суб'єкт водночас є і суб'єктом висловлювання. Також визначено, що сповідь є ритуалом, «in which the expression alone, independently of its external consequences, produces intrinsic modification in the person who articulates it: it exonerates, redeems, and purifies him; it unburdens him of his wrongs, liberates him, and promises him salvation» [5, p. 62]. Тож таку сповідальність можна вважати одним із засобів конструювання ідентичності особистості.

Попри те, що у перших двох збірках простежується сповідальний модус, поетеса починає трансформувати особистий наратив в оповідь з перспективи різних літературних і міфологічних персонажів. Погоджуємося з Утою Госманн, котра класифікує творчість Л. Глік як «пост-сповідальну» («post-confessional»), оскільки поетеса розширює поле пам'яті суб'єкта доповнюючи особисту та архетипну пам'ять певними міфологічними образами, наприклад Персефони [9, p. 179–212]. Використовуючи у своїх поезіях маски міфологічних постатей поетеса суголосна з поетами модерністами.

Автобіографічність творчості. «Poems are autobiography, but divested of the trappings of chronology and comment» [8], – зазначає Луїза Глік. Тому для глибшого розуміння її творчості надаємо основні біографічні факти. Поетеса народилася 22 квітня 1943 р. у Нью-Йорку в єврейській сім'ї нащадків емігрантів з Росії за материнською лінією та Угорщини – за батьківською. Була другою з трьох доньок. Батько-бізнесмен завжди мріяв про письменницьку кар'єру; освічена і творча мати стала головним читачем перших поетичних спроб доньки. Батьки з раннього віку прищепили любов до читання класики, зацікавили давньогрецькою міфологією та історією, що у подальшому стало основою її творчості. Була двічі одружена, у 30 років народила сина Ноя. Поетичні

образи обидвох чоловіків, сина, батьків і сестер часто зустрічаються у віршах Л. Глік. Попри сприятливе для творчості оточення, дитинство проходило під тяжінням наслідків трагічної події в родині – смерті первістка, старшої сестри Луїзи, що спровокувало постійне відчуття горя й втрати, притаманне поезії авторки. Наступним випробуванням стала нервова анорексія, діагностована у 16-літньої поетеси, яку протягом 7 років лікували за допомогою психоаналізу. Саме він навчив мислити, допоміг авторці глибше зрозуміти себе, бути уважною до того, як словами творяться художні образи та втілюються певні ідеї [8, р. 12]. Ймовірно, саме тому Л. Глік свідомо стримувала власні емоції у поетичній творчості. «This careful, objective distance makes itself felt across her poetry, creating a surface of restraint around even the fiercest emotions» [12, р. 149], – зауважує Марі С. Паретті.

Через анорексію після закінчення школи Луїза вирішила не вступати до коледжу, а почала відвідувати клас із літературної творчості поетеси Леоні Адамс (Léonie Adams) при Колумбійському університеті. Згодом, протягом п'яти років, її вчителем був відомий американський поет Стенлі Куніц (Stanley Kunitz). Переїнявши естафету з рук майстра, багато років Л. Глік сама навчала майбутніх поетів, зокрема в Єльському і Стенфордському університетах, бо викладацька діяльність, за її словами, допомагає заповнити проміжки часу, необхідні для творчого пошуку.

У збірці есе «American Originality» Луїза Глік слушно зауважує, що біографічний факт «shapes human life, but it does not predict the imaginative constructions that given materials may produce» [6]. Тому не слід спрощувати поетичну творчість до простого відтворення поетом певних моментів власної біографії. Цей процес є значно глибшим – відображення поетом результатів осмислення певних подій у власному житті, коли «the authority of the real combined with the larger evocativeness of imagination» [6].

Періоди творчості. Будь-яка періодизація творчості автора та спроба вкласти творчі здобутки у певні хронологічні рамки матиме хиби, зокрема і через наявність «транзитних» тенденцій у суміжних за часом творах. Вдалою вважаємо спробу Ріти Сінйореллі-Паппас із Принстонського університету поділити поетичні збірки Луїзи Глік на три групи, спираючись на їхні тематико-стилістичні особливості [13, р. 68–69]:

1) «ранні» – «Firstborn» (1968), «The House on Marshland» (1975) та «Descending Figure» (1980), у яких висвітлюються проблеми у взаєминах із матір'ю, рання смерть старшої сестри, емоційне

відсторонення батька; поезії характеризуються психоаналітичним забарвленням використаної лексики; тональність віршів часто змінюється (наприклад, в одній строфі – від велично-абстрактної до розмовно-іронічної);

2) «середнього періоду» – «Triumph of Achilles» (1985), «Ararat» (1990), «The Wild Iris» (1992) та «Meadowlands» (1996), у яких зображено низку подружніх проблем, що призвели до розпаду шлюбу; також розвиваються теми першого періоду, репрезентовані крізь призму міфологічних образів Пенелопи, Одиссея, Телемаха; конфлікт поколінь показано через реакції дітей на вчинки власних батьків – від обуреного осуду до стриманого співчуття;

3) «нізнішні збірки» – «Vita Nova» (1999), «The Seven Ages» (2001), «Averno» (2006), «A Village Life» (2009) вирізняються деякими формальними інноваціями (наприклад, прямі питання, як в інтерв'ю, у «Vita Nova»; спільні метафори для різноматичних поезій із «The Seven Ages»; поетичні наративи про міфологізовані людські стосунки в «A Village Life»), хоча притаманний усім поезіям несентиментально суворий тон залишається незмінним. Пропонуємо запропоновані групи збірок співвіднести з періодами творчості, які дефініювати як «ранній» (1968–1980), «середній» (початок 1980-х–1996), «зрілий» (1999–2012).

Проте у цій періодизації враховано лише збірки, які видані до 2012 року, неохопленими залишилися дві останні – «Faithful and Virtuous Night» (2014) та «Winter Recipes from the Collective» (2021). На нашу думку, їх варто виокремити в окремий період «завершальний / останній», не тільки за принципом хронології, але через виразне тяжіння авторки до використання прози у поетичних творах. Збірку «Faithful and Virtuous Night» названо критиками однією з найсуперечливіших у творчості Л. Глік через наявність у ній значної кількості прозових поезій (prose poems) – творів, написаних у прозовій, а не віршованій формі, але з використанням засобів, притаманних поетичним творам (метафори, рима, повтори тощо). Також збірка характеризується помітною фрагментарністю, поєднанням спогадів про минуле з теперішнім, дійсності з вигадкою, актуалізацією мотивів старіння, швидкоплинності життя і неминучого наближення кінця.

Видання двох збірок літературознавчих есе автобіографічного характеру «Proofs & Theories: essays on poetry» (1994), «American Originality» (2017) (у другій також містяться рецензії, передмови, видані раніше), художнього твору – новели

«Marigold and Rose» (2022), засвідчує тяжіння авторки до прози.

«Поетична послідовність». Багато літературознавців (наприклад, R. Hass, J. Longenbach, Ch. Berger, E. Selinger) вважають, що починаючи зі збірки «Ararat» твори Луїзи Глік потрібно сприймати і аналізувати не лише як зібрання окремих самодостатніх поезій, а як «book-length sequence» чи «poetic sequence» (інколи «narrative sequence»). На жаль, в українському літературознавчому тезаурусі відсутня відповідна терміносполука. Найближчим за змістом є поняття «циклу поезій». Дослівний переклад першого терміну є надто неокочним – «послідовність довжиною у книгу / книжкового обсягу», тому вживатимемо сполучення «поетична послідовність».

Д. Морріс зазначає, що ключовими поетичними збірками, які репрезентують такі «поетичні послідовності», є «Ararat» та «The Wild Iris». А також, кожна збірка є чимось більшим, аніж сума її ліричних частин. На його думку, в них поетеса презентує аналіз авторського «Я» за допомогою ключових метафор, що наскрізними лініями проходять через усі твори конкретної збірки [11]. Варто зауважити, що використання «поетичної послідовності» також простежується у більшості пізніших збірок поезій, наприклад, «Vita Nova» та «Averno».

Поетеса зазначала, що належить до покоління, «suspicious of the lyric, of brevity, of the deception of stopped time» [8], бо у всесвіті «in which everything is in flux, nothing is final» [8]. Своє тяжіння до наративної поезії пояснила тим, що лірика виражає персональні емоції від джерела цих емоцій у певну «завмерлу» мить, натомість наративна поезія дозволяє оперувати з неемоційною інформацією.

Тематика, художні образи, мотиви. Вивченню тематики творчості присвячена праця Д. Морріса «The poetry of Louise Glück: a thematic introduction», який виокремлює такі сталі теми в її творчості як бажання, голод, травма, виживання, коментування, автобіографія, природа, духовне свідчення [8, р. 2].

«I was well grounded in the Greek myths» [8, р. 7], – стверджує поетеса. Тому не дивно, що у багатьох її збірках знаходимо міфологічні образи та персонажі, як от Одиссея і Пенелопу в «Meadowlands», Персефону і Деметру в «Ararat», Орфея та Евридики у «Vita Nova». Використання цих образів дозволило поетесі вийти за межі власної суб'єктивності, розповідаючи про зраду, біль від розлучення, стосунки між рідними тощо. Наприклад, у збірці «The House on Marshland» використано біблійні (Мойсей), історичні (Жанна д'Арк) і казкові (Гретель) персонажі для того, щоб

дистанціюватися від власних емоцій та поглянути на сумні події з іншої перспективи.

Мотиви смерті, занепаду, чезання є наскрізним у творчості поетеси, але похмурі тони змінюються на світлі, бо кінець є початком чогось іншого: у цьому процесі оприявлюється універсальна істина – циклічність буття. Смерть перероджується в життя, старе перевтілюється в нове, а минуле, теперішнє й майбутнє зливаються в медитативному колообігу. Саме тому за допомогою природних образів (квіти, дерева тощо), залежних від циклічних процесів, Л. Глік вдалося привнести у традиційно трагічний мотив смерті світлі тони та певну легкість, бо кінець старого завжди є початком нового. Створюючи поезію у пасторальних традиціях чи зображуючи світ довкола, Л. Глік використовує природні образи як метафори для осмислення життя людей. Найяскравіше це проявляється у збірці «The Wild Iris», пронизаного культом елевсинських містерій, в якій квіти розповідають свої історії. З цією ж метою поетеса використовує міфологічний образ Персефони (збірки «Ararat», «The Wild Iris»), життя котрої суголосне з природними циклами «народження-вмирання». Традиційно Персефона символізує безсмертя, перебуваючи на межі реального та інфернального, проте Глік дещо трансформує її образ, позбавляє сакральності й містичності, тим самим актуалізує тілесність буття.

Перфекціонізм, універсальне / індивідуальне. Лі Аптон (Lee Upton) називає її поетесою «uncompromising ideals» [16, р. 85], у творчості якої яскраво простежується перфекціонізм. Л. Глік не змиралась із людською недосконалістю та прагне досягти уявних ідеалів абсолютної перфектності як в житті, так і творчості. Наприклад, розмірковуючи про природу поетичної творчості Л. Глік стверджує: «The argument for completion, for thoroughness, for exhaustive detail, is that it makes an art more potent because more exact – a closer recreation of the real. But the cult of exhaustive detail, of data, needs scrutiny» [8]. На думку Ліси С'ювелл, нервова анорексія суттєво вплинула на стиль поетеси, якому притаманна так звана «анорексична естетика»: «The language is spare, the lines are short – there is little “blossom” or “subterfuge” in the passage; instead of imagery and figuration <...> Glück chooses the unadorned language of abstract statement and absolute declaration» [14, р. 55].

У виданні «Research guide to American literature: Contemporary Literature, 1970 to Present» зауважено, що спроби Л. Глік «to transform private experiences into broader social concerns can be traced

throughout her work» [17, p. 237]. Починаючи з другої збірки «The House on Marshland» (1975) авторка «ховається» за масками ліричних героїв, використовує чужі голоси, навіть коли говорить від першої особи.

Варто навести рефлексію авторки щодо суб'єктивності та універсальних законів буття зі збірки есе «Proofs and Theories» (1994): “It seems to me that what is wanted, in art, is to harness the power of the unfinished. All earthly experience is partial. Not simply because it is subjective, but because that which we do not know, of the universe, of mortality, is so much more vast than that which we do know. What is unfinished or has been destroyed participates in these mysteries. The problem is to make a whole that does not forfeit this power” [8, p. 74].

Висновки. Проведене дослідження дає підстави констатувати, що у кожній наступній поетичній збірці Луїзи Глік простежується зміни стилю, оскільки поетеса завжди невпинно прагнула до самовдосконалення. Проте в усіх поетичних збірках незмінним залишився її унікальний поетичний голос – приватний, але без надмірної інтимності, чуттєвості чи відвертості. Також у стриманих та аналітичних поезіях відчувається

присутність авторського «Я» як репрезентація цілісної й глибокої особистості їхньої авторки.

Вважаємо, що вірші Луїзи Глік кінця ХХ – початку ХХІ століття не доречно дефініювати як «сповідальну поезію», тому що їм притаманна беземоційність і медитативність оповіді, аналітичність змісту та представлення універсальних законів буття на основі осмислення індивідуального досвіду. Завдяки Л. Глік у сучасній американській поезії сформовано новий стиль – інтелектуально-сповідальний. Поетична творчість стала для авторки засобом духовного та екзистенційного самопізнання, відтворення власної ідентичності. Хоча в поезії Л. Глік присутнє відчуття детермінованості буття, ліричні герої часто прагнуть вийти поза межі травмуючої реальності та віднайти спокій у химерному просторі уяви і сновидінь, зануритись у світі міфів та легенд, переосмислити вічні теми людства.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні поезій Л. Глік у контексті сучасної екокритики. Також доречно проаналізувати втілення «поетичної послідовності» в її останній збірці «Winter Recipes from the Collective» (2021), опублікованій після присудження Нобелівської премії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Луїза Глік. З віршів минулого тисячоліття. Переклав М. Стріха (Супровідна стаття перекладача «Поетеса травматичного досвіду»). *Всесвіт*. 2021. Ч. 1-2. С. 6-23.
2. Стембковська, Ганна. Поезія як стратегія виживання: Нобелівська премія з літератури 2020 року. *Вісник Національної академії наук України*. 2020. №12. С. 50-55.
3. Another side of William Logan. Columbia University Press blog (September 1, 2009). URL: <https://cupblog.org/2009/09/01/another-side-of-william-logan> (accessed 10.09.2024).
4. Cuddon, J. A. *Literary Terms and Literary Theory*, 4th ed. (revised by C.E. Preston). London; New York: Penguin Books, 1999. xix, 991 p.
5. Foucault, Michel. *The History of Sexuality*. Vol. 1: An Introduction. New York: Vintage Books, 1990. 169 p.
6. Glück L. *American Originality : Essays on Poetry*. Farrar, Straus and Giroux, 2017. 208 p.
7. Glück, Louise. Nobel Lecture. 2020. URL: <https://www.nobelprize.org/prizes/literature/2020/gluck/lecture/> (accessed 08.09.2024).
8. Glück, Louise. *Proofs and Theories: Essays on Poetry*. Hopewell, New Jersey: Ecco, 1994. 134 p.
9. Gosmann, Uta. *Poetic Memory: The Forgotten Self in Plath, Howe, Hinsey, and Glück*. Lexington Books, 2011. 256 p.
10. Lessons from Louise Glück (January 18, 2022). Interview by Sam Huber. URL: <https://www.thenation.com/article/culture/louise-gluck-qa/tnamp/> (accessed: 08.09.2024).
11. Morris, Daniel. *The Poetry of Louise Glück: A Thematic Introduction*. Columbia and London: University of Missouri Press. 2006. 274 p.
12. Parette, Marie C. Louise Glück (1943–) in *Contemporary American Women Poets: An A-to-Z Guide*, ed. by C. Cucinella. Greenwood Press, 2002. P. 148-153.
13. Signorelli-Pappas, Rita. Louise Glück. Poems 1962–2012. *World Literature Today*. 2013. Vol. 87. No. 3 (May/June). P. 68-69.
14. Sewell, Lisa. “In the End, the One Who has Nothing Wins”: Louise Glück and the Poetics of Anorexia. *LIT: Literature Interpretation Theory*. 2006. № (1)17. P. 49-76.
15. The Swedish Academy. The Nobel Prize in Literature 2020 [Press release]. 2020. URL: <https://www.nobelprize.org/prizes/literature/2020/press-release/> (accessed 08.09.2024).
16. Upton, Lee. *Defensive measures: the poetry of Niedecker, Bishop, Glück, and Carson*. Lewisburg: Bucknell University Press, 2005. 144 p.
17. West, Kathryn and Moser, Linda Trinh (Eds.) *Research guide to American literature: Contemporary Literature, 1970 to Present*. NY: Facts On File, 2010. 415 p.